

Københavns Universitet

Den folkelige sprogpødagog

Gregersen, Frans

Publication date:
2017

Document Version
Andet version

Citation for published version (APA):
Gregersen, F. (2017, sep 15). Den folkelige sprogpødagog: Nekrolog over Erik Hansen.

Den folkelige sprogprofessor

Nekrolog

Professor Frans Gregersen skriver mindeord over professor Erik Hansen som døde 2. september 2017.

Foto fra [nekrologen på Dansk Sprognævns hjemmeside](#), taget af Line Pedersen.

Erik Hansen er død. Når folk præsenterer sig, er der lige stærkt tryk på fornavn og efternavn, men når en person er blevet indarbejdet som (be)kendt, viser enhedstrykket at de er lige så institutionaliserede som 'at læse a'vis' og 'spille kla'ver' som også har tryktab. Navnet Erik Hansen kom tidligt til at få enhedstryk, med det tryk der er karakteristisk for institutioner.

Han var en legende som lærer da jeg kom på universitetet, og vi indrettede et særligt emne i den ny studieordning for lingvistik (1969) bare for at få ham som lærer. Det var i begyndelsen præget af at hans umådelige respekt for lingvistikken fik ham til at tro at vi vidste alt om dansk grammatik. Han opdagede dog snart at det modsatte var tilfældet, og fra da af var det en evig fest.

Jeg husker særlig en time om kausativer og agentiv-maskiner som førte os fra sætninger af typen 'vasen stod på bordet' til sætninger af typen 'han stillede vasen på bordet' og videre til 'han fik stuepigen til at sætte vasen rigtigt på bordet'... Det var virkelig glæden ved grammatik der blev fejret og udfoldet med ham som det energiske og entusiastiske midtpunkt. Vi følte vi opdagede noget nyt. Han vidste det garanteret alt sammen, men så lige så glad ud som os, aldrig ligeglad.

Erik Hansen var cand.mag. i dansk og tysk og modtog varig inspiration fra danskprofessoren Paul Diderichsen og tyskprofessoren Gunnar Bech. På den måde blev han et produkt af den danske strukturalisme, men i den særlige eklektiske variant som var karakteristisk for anden generation. Det betød at samspillet mellem distribution og semantik stod hans hjerte nær. Mange afhandlinger afdækker hvordan det man senere kom til at kalde selektionsrestriktioner, spiller sammen med topologiske begrænsninger så der afgrænses to eller flere typer som så viser sig at kunne bestemmes semantisk. Han var samtidig med blandt andre Otto Glismann, Jørgen Rischel og Povl Skårup. Sammen udgjorde de en lille gruppe kritikere af den førende strukturalist Louis Hjelmslevs teori, *Cercle vicieux de Copenhague!*

Jeg husker da det blev diskuteret i et karakteristisk kaotisk institutrådsmøde på det gamle Institut for Nordisk Filologi at opslå et personligt professorat til Erik Hansen ved siden af det 'gamle' professorat i nordisk. Diderichsens ånd blev fremmanet, og det sære ord 'nydansk' sagt og smagt på med ærefrygt. Og så endte det på mærkværdig vis med at Anders Bjerrums professorat blev besat med Karl Martin Nielsen, og da han så et år efter skiftede til det gamle professorat (som han så kun havde i to år), blev Erik Hansen hans efterfølger i 1975. Sagen var jo at Diderichsens professorat hed Nydansk fordi han ikke skulle være forpligtet på sproghistorien sådan som Johannes Brøndum-Nielsen (professor i faget fra 1928 til 1953) praktiserede den i mange år.

Men for Erik Hansen blev nydansk både en skæbne og et kors i de år hvor danskfaget svulmede af studerende, og der blev uddannet uendelige mængder af gymnasielærere. Det var i de år hvor sprog på dansk enten var den revolutionære avantgarde i 'pragmatisk analyse' eller det gymnasierettede 'nydansk grammatik'. Hansen underviste i det sidste.

Det udtømte imidlertid slet ikke hans virksomhed og heller ikke hans enorme arbejdsevne. Han udfoldede sproglig rådgivning for folket i form af *Magister Stygotii betænkninger* som udkom jævnligt i Information 1964-73. Han indledte en udmattelseskrig mod *Ping- og pampersprog* i bogen af samme navn og gav gode råd om hvordan man kunne skrive *uden omsvøb*. Han var i disse mange år en enmandshær, men fik dog god hjælp på fløjen af den lidt yngre Jørn Lund og eleverne Ole Togeby og Lars Heltoft. Sammen med Ole Togeby grundlagde han Mål&Mæle og fyldte spalterne med veloplagte artikler om klarsprog og ordenes kønsroller og meget, meget mere.

M&M lever videre i bedste velgående og er blot et enkelt element i den gigantiske oplysningskampagne som Erik Hansen kørte alene og i samarbejde med andre: Det danske sprogs mange hemmeligheder skulle ud til folket. Danskfaget havde aldrig før haft en professor der skrev artikler med titler som 'Jensen er nede i postkassen med et brev', og det var blot et enkelt bevis på at tiden var skiftet; Hansen havde skabt et nyt begreb: den folkelige sprogprofessor.

Andre vil skrive om hans store indsats i Dansk Sprognævn. Her vil det være rimeligt at anføre at heller ingen andre formænd før Erik Hansen havde afsløret 'Den hemmelige præmis' bag sprogligt normeringsarbejde (1975). Det blev en klassiker som alle studerende skulle stifte bekendtskab med.

Der er ingen tvivl om at der efter Erik Hansen står tre store indsatser:

Den faglige sprogvidenskabelige forskningsindsats er kronet af den samling af Erik Hansens artikler som Henrik Galberg og Henrik Jørgensen tilrettelagde til hans 70-årsdag med titlen: Glæden ved grammatik og den store trefløjede *Grammatik over Det Danske Sprog* (GDS) skrevet sammen Lars

Helt oft over en længere årrække, også længere end det nogensinde havde været planlagt. Heldigvis står bygningen nu og kan ses. Nu skal den bare bruges!

Den store lærebogsindsats er måske mere tidsbundet. *Dæmonernes port* gik mange ind ad og fik glæde ved grammatik ud af det, *Skrift, stavning og retstavning* var et fornemt forsøg på at samle dele af faget op som var ved at diffundere ud i specialistretninger, men vigtigere er nok *Sæt tryk på* om syntaktisk tryk i dansk hvor grammatikeren Hansen og fonetikerens Lund forener kræfterne, og *Kulturens gesandter* (også sammen med Jørn Lund) hvor låneordene bliver sat ind i en kulturhistorisk ramme.

Sidst men ikke mindst står de mange skrifter som samlet kan ses som sprogprofessorens ustandselige og veloplagte *rådgivning af den danske sprogbruger*, hvem han eller hun så ellers er. Bare han/hun vil læse. Og bare han/hun vil læse Hansen! Så skal vedkommende nok se hvor vedkommende en skribent han var. Der er en særlig tone i Hansens prosa, det energiske åndedrag fornægter sig ikke, men samtidig er alt i argumentationen lagt i løberforbandt så læseren tages ved hånden med velkommen myndighed fra første til sidste linje.

Erik Hansen er død. Han har efterladt os sprudlende mængder af sprogvidenskabelig inspiration – og en forpligtelse som enhver af os nu ser som den naturligste sag af verden, men som han var den første 'sprogprofessor' til at tage op: Der må formidles – og det skal ske med respekt for både det videnskabelige grundlag og for læseren. Den sproglige situation der omgiver hver og en af os, er nu en ganske anden end da Erik Hansen først tog handsken op, men alligevel og netop derfor er det ikke nogen ringe arv at efterlade sig ved siden af alt det andet. Ære være hans minde.

Erik Hansen var født d. 18. september 1931 og døde d. 2. september 2017 efter længere tids sygdom. Han var professor i dansk på Københavns Universitet fra 1975 til 2000. Erik Hansens produktion er bibliograferet i festskriftet til hans 70 års fødselsdag Sproglige åbninger. E som Erik, H som 70. Hans Reitzels forlag 2001, s. 450-468.

[Læs også Erik Hansens egen beretning 'Mit liv som sprogmand' i Nyt fra Sprognævnet, marts 2003](#)